

ANTWOORD op meningen van anderen

Andere tijden vragen om een andere krijgsmacht

Inleiding

De aard en de omvang van de reacties op ons artikel 'Andere tijden vragen om een andere krijgsmacht' van de heren De Jongh, Van Vuren, en De Wijk* brengt ons ertoe, alvorens op enkele meer specifieke opmerkingen en vragen in te gaan, eerst een toelichting op enkele aspecten van ons plan te geven. Daarmee hopen wij nu al een aantal vragen en mogelijke misverstanden weg te kunnen nemen. Wij zijn de redactie van de *Militaire Spectator* er erkentelijk voor dat zij ons hiervoor de ruimte heeft willen geven.

Welnu, ons artikel, en de titel zegt het al, bestrijkt een zeer breed veld en raakt de organisatie, bemanning en uitrusting van onze gehele krijgsmacht. Het is een, waar binnen en buiten defensie al jarenlang om wordt 'gezeurd', samenhangende visie op hoe onze krijgsmacht met het oog op de toekomst zou kunnen worden ingericht. Een globaal plan in de vorm van een schets.

Een schets is per definitie onvolledig, onaf. Een schets moet dan ook in een volgend, soms langdurig, proces van aanpassingen en correcties worden verfijnd en verder uitgewerkt. Men mag dan ook niet verwachten dat in onze schets ter grootte van acht kantjes in de *Militaire Spectator* een gedetailleerd en volledig beeld wordt gegeven van alle aspecten en consequenties van ons plan tot hervorming van de krijgsmacht. Dat is niet mogelijk en dat pretenderen wij ook niet.

* MS jrg. 172 (2003) 5, blz. 254-259. Het oorspronkelijke artikel van P.C. Kok en C. Schwenke verscheen in MS jrg. 172 (2003) 4, blz. 200-207.

Het is echter wél mogelijk om, en zeker vanuit bepaalde specialismen, over zo'n schets direct al talloze kritische opmerkingen te maken en vragen te stellen. Vragen waarop de makers van die schets op dat moment (nog) geen antwoord (kunnen) hebben. Daar is overigens niets mis mee. Hoe eerder vragen aan de orde worden gesteld en zaken worden uitgezocht, hoe beter. Maar dat moet dan wel in het kader van een samenhangend proces gebeuren (met dank aan de heer De Jongh die ons hierop in zijn reactie vol met nuttige tips en wenken attendeerde, we waren dat bijna vergeten). Dus nogmaals, daar is niets mis mee.

Waar wél iets mis mee is, is met projecten die door een brei van vroegtijdige kritiek, door elkaar heen praterij en argwaan 'besmet' raken en daarom al snel bij het 'grof vuil' worden gezet, waardoor zij niet eens aan behandeling volgens een geordend proces toekomen. Dat is niet goed en moet dus worden voorkomen.

Belang humanitaire hulp nauwelijks te overschatten

Een belangrijk aspect van ons voorstel, dat wellicht onvoldoende duidelijk voor het voetlicht is gekomen, is de humanitaire rol die wij de 'Multi Purpose Carriers' (MPC's) en hun bemanning toedenken. Wij hechten daaraan grote waarde en schreven daarover onder meer (blz. 205):

Gezien de groeiende behoefte aan en de maatschappelijke belangstelling voor wereldwijde humanitaire hulp is naar onze mening het belang van de humanitaire inzetmogelijkheden dan ook nauwelijks te overschatten.

Duidelijke taal met, inderdaad, nogal wat consequenties. De heer De Jongh heeft hier wellicht overheen gelezen, want hij reageert daarop met:

De schrijvers geven nota bene aan dat voor een dergelijke operatie de JSF's tijdelijk (!) plaats moeten maken voor rampenbestrijdingsmateriaal. Het valt toch nauwelijks te ontkennen dat hier in feite sprake is van weinig doelmatige en oneigenlijke aanpak.

Uit onze tekst had de heer De Jongh namelijk kunnen lezen dat wij dat hele-

maal geen ondoelmatige en oneigenlijke aanpak vinden doch dat wij, geheel in lijn met de *Defensienota 2000*, het verlenen van humanitaire bijstand juist ook als één van de wezenlijke taken van de krijgsmacht beschouwen. Een taak die bovendien bij elk nieuw conflict belangrijker blijkt te worden.

Hoewel de heer De Jongh het dus, overigens niet alleen op dit punt, hardgrondig met ons oneens is zijn wij hem toch erkentelijk voor zijn opmerkingen omdat hij ons daarmee aanleiding geeft om, in samenhang met het MPC-concept, onze zienswijze met betrekking tot het verlenen van humanitaire hulp door militairen nader toe te lichten.

Een nieuw militair takenpakket

Dit soort werk behoorde tot voor kort niet echt tot het militaire takenpakket. Men werd dan ook geen marinier om ergens in een ver land een stel plundersaars in bedwang te houden en men werd evenmin commando om in een door hongersnood getroffen gebied in een vechtende menigte voedselpakketten uit te delen. Dat is ons vak niet. Daar zijn anderen voor, zoals politie en andere hulpverleningsorganisaties. Die kunnen dat veel beter.

Het probleem is echter dat deze civiele instanties niet functioneren zolang er gevechtshandelingen plaatsvinden en/of er anderszins sprake is van een onveilige situatie. De praktijk leert dat in de conflicten waar we tegenwoordig mee te maken krijgen, deze periodes vaak langer gaan duren. In zo'n geval stijgt de nood onder de bevolking meestal snel en zijn de militairen de enige aanwezigen die hulp zouden kunnen verlenen. De bevolking verwacht dat ook.

De militairen hebben op dat moment echter wat anders te doen. Wanneer hulp daardoor niet of onvoldoende op gang komt, leidt dit tot nog meer onrust en conflicten, waardoor de komst van civiele hulpverleners nog langer moet worden uitgesteld. Daarmee is de cirkel rond. Het is voor de toekomst dan ook van groot belang dat militairen gedurende overgangperiodes ook dit soort taken behoorlijk kunnen waarmaken en daarin dus geoefend zijn.

Geen oneigenlijke aanpak

In dit licht bieden de MPC's dan ook een unieke mogelijkheid om militairen en kostbaar oorlogsmateriaal (dat nu vaak jarenlang in magazijnen ligt te verouderen) zo nodig snel en efficiënt in te zetten, niet uitsluitend voor het toepassen van geweld maar juist ook voor het lenigen van humanitaire nood.

Daar de door ons beoogde schepen mede voor dit doel zijn geconcepieerd en niet bijzonder kostbaar zijn is er, zo menen wij, ook in die zin van een oneigenlijke aanpak dan ook geen sprake.

Andere tijden, andere militairen

Een niet onbelangrijk probleem hierbij is dat kennelijk nogal wat militairen, diep in hun hart, deze taken eigenlijk niet echt 'des militaires' lijken te vinden. Het hiervoor genoemde 'oneigenlijke' gebruik van MPC's is daar maar één voorbeeld van.

Een treffende illustratie hiervan was onlangs ook een cartoon in een Amerikaans tijdschrift waarop een tot in de tanden bewapende marinier, behangen met handgranaten, stond afgebeeld temidden van een groep plunderende Irakezen. Hij strekt radeloos zijn handen ten hemel en roept: '... but I'm not a policeman...!'

Voor velen van hen die 'zich oefenen in de wapenhandel' is humanitaire hulp kennelijk niet 'sexy'. Het opereren met grote pantserformaties spreekt hen meer aan. Dat deed het ons ook en daar hebben wij dus alle begrip voor. Het afscheid valt dan ook zwaar. Toch zullen ook wij er aan moeten geloven, willen we onder alle te verwachten omstandigheden adequaat kunnen optreden. Andere tijden vragen dan ook niet alleen om een andere krijgsmacht, zij vragen ook om andere militairen.

In het navolgende gaan wij nader op de ontvangen reacties in.

Geen luchtflitserij...!?

De heer De Wijk spreekt er in zijn reactie zijn verwondering over uit: '...dat zelfs de nieuwste bezuinigingswoede niet tot een publiek debat over defensie heeft geleid'. Hij wijt dit aan:

historische afkeer van militaire macht, een toenemend focus op binnenlandse aangelegenheden (...) en het vrijwel ontbreken van kennis over defensie binnen de politiek. Dit verklaart de wat lacherige reacties tijdens de afgelopen behandeling van de defensiebegroting naar aanleiding van het voorstel van de LPF om kleine vliegdekschepen te verwerven (...). Maar stom was het idee van de LPF zeker niet want het past in het beeld van de 'ideale' expeditionaire krijgsmacht: een vliegdekschip met daarop de luchtmacht, erin de landmacht en eromheen de marine.

Aldus De Wijk. Het zal de lezer niet verbazen dat wij in grote lijnen zijn zienswijze delen. Hij eindigt zijn beschouwing, waarin verschillende opties worden gezien, echter met:

Het idee van vliegkampschepen lijkt mij haalbaar en geen luchtflitserij, maar ik zou deze taak overlaten aan grote bondgenoten omdat onze toegevoegde waarde door andere keuzes groter kan zijn.

Op grond van wat hij in zijn reactie naar voren heeft gebracht menen wij echter dat dat laatste geenszins vaststaat.

De eerste klap!

'Kok en Schwencke slaan de plank mis'... De eerste klap is een daalder waard moet de heer Van Vuren gedacht hebben toen hij deze pakkende kop boven zijn reactie op ons artikel neerschreef. Om vervolgens zijn 'knock out' te plaatsen met: 'De heren Kok en Schwencke hebben dit artikel waarschijnlijk geschreven om defensie, maar in ieder geval om hun respectieve krijgsmachtdeel, de marine en de luchtmacht, een dienst te bewijzen.'

Lt-kol J.P.A. de Jongh, docent aan de vakgroep Militaire Operationele Wetenschappen KMA zoals aan het slot van zijn bijdrage staat vermeld, moet voor wat betreft de eerste klap hetzelfde gedacht hebben. Hij doet het echter wat anders, subtieler zo u wilt. Hij pakt de beide schrijvers in persoon aan door in het begin van zijn epistel, zonder enige nadere toelichting, naar hen te verwijzen als: 'een vlag- en opperofficier (beiden buiten dienst) die

zich bovendien op die status nadrukkelijk laten voorstaan'. Dat zij vlag- en opperofficier zijn geweest vindt de heer De Jongh kennelijk al erg genoeg, maar dat zij zich daar dan bovendien ook nog op laten voorstaan...

Met hun eerste regels hebben beide heren de toon van hun reactie duidelijk gezet. De argwaan is er nog steeds en voor hen is het kennelijk ook nu nog: 'zij (de marine en de luchtmacht) tegen ons (de landmacht)'. Daardoor hebben hun bijdragen naar onze mening onnodig een verdedigende, en wat de heer De Jongh betreft een sterk belerende en soms nurkse onderton.

Dat vinden wij jammer. Vooral omdat daardoor een aantal zinnige zaken die zij naar voren hebben gebracht in een verkeerd licht zouden kunnen komen te staan. Dat lijkt ons niet hun bedoeling. In het volgende gaan wij op een aantal aspecten van hun kritiek in.

De landmacht heeft inderdaad al veel aangepast

In Van Vurens reactie staan nogal wat verwijzingen naar wat de landmacht inmiddels al allemaal heeft ingeleverd en gereorganiseerd. Wat ons betreft waren die verwijzingen niet nodig geweest. Ook wij zijn ons terdege bewust van de geweldige problemen waarvoor de landmacht de afgelopen jaren is gesteld en de wijze waarop voor vele, haast onoverkomelijke problemen oplossingen zijn en worden gevonden. Dit verdient, ook naar onze mening, ieders respect.

Onder meer de door ons genoemde Luchtmobiele Brigade is daarvan een sprekend voorbeeld. Wij schreven daarover (blz. 202): 'Deze eenheden (mariniers en commandotroepen) zijn al licht en flexibel, evenals de Luchtmobiele Brigade, die in opzet ook aan die eisen voldoet en waarmee dan ook een belangrijke stap in de goede richting is gezet'. Dit voor wat betreft onze door Van Vuren gesignaleerde 'Misvatting één' waarin ons werd verweten 'te doen alsof de landmacht zich nog steeds voorbereidt op een oorlog in de Noord-Duitse laagvlakte'.

Dit brengt ons op 'Misvatting twee'. →

Gepantserde eenheden blijven nodig. De militaire realiteit leert telkens weer dat je een conflict niet kunt oplossen door er overheen te vliegen of er langsheen te varen. Altijd zijn er weer troepen op de grond nodig om de situatie te stabiliseren,

aldus Van Vuren.

Wij kunnen het niet méér met hem eens zijn. En dat deze grondtroepen een bepaalde mate van bescherming (pantsering) nodig hebben, spreekt ook voor ons vanzelf. De heer Van Vuren doet het in zijn reactie echter voorkomen dat wij pantsering in het geheel niet nodig vinden. Dat moet een misvatting van hem zijn, zie onze paragraaf 'Schets van een andere krijgsmacht' (blz. 205) waaronder het alinea hoofd 'Grondstrijdkrachten' de eerste volzin begint met: 'De kern van de grondstrijdkrachten bestaat voornamelijk uit "lichte eenheden" zoals pantserinfanterie (...)'.

Het mag zo zijn dat er voor zwaar pantser ook in komende conflicten nog wel een rol kan zijn weggelegd. De vraag is echter of die rol, gezien de daarmee samenhangende problemen, door kleine landen als het onze moet worden meegespeeld. Om redenen zoals in ons artikel uiteengezet menen wij van niet. Daarnaast leert de praktijk, waaraan Van Vuren met leuk gekozen statistiekjes graag refereert, dat sinds mensenheugenis, en in het bijzonder na de val van de Muur, nog nooit Nederlands zwaar pantsermateriaal buiten de landsgrenzen werd ingezet, ondanks de meer dan ruime beschikbaarheid daarvan.

En ten slotte 'Misvatting drie'. 'Kok en Schwencke willen een belangrijk deel van de operationele krijgsmacht positioneren op twee vliegdekschepen' (...). Aldus de heer Van Vuren. Bij herlezing van de betreffende passage uit ons artikel zal hij echter kunnen vaststellen dat wij dát niet gezegd hebben. Wat wij wel gezegd hebben, is het volgende:

De MPC's – en wij sluiten nu al niet uit dat er in de toekomst behoefte aan meer van deze schepen gaat ontstaan – zouden de kern moeten gaan vormen van onze krijgsmacht. Daaromheen

worden het benodigde personeel en de middelen zodanig gegroepeerd... enz. (blz. 205).

'Daaromheen' dus, en dat is iets anders dan 'daarop'. De heer Van Vuren kan op grond van wat wij daarover in ons artikel naar voren hebben gebracht toch niet echt zijn gaan denken dat wij een 'belangrijk deel van de operationele krijgsmacht' op de door ons voorgestelde twee relatief kleine schepen zouden willen proppen?

Voorts merkt de heer Van Vuren op: 'Voor Nederland is een 'carrier battle group' echt een maatje te groot'. Dat zijn wij met hem eens. Om dit soort misverstanden te voorkomen hebben we in ons artikel het begrip 'carrier battle group' dan ook nadrukkelijk vermeden. Zijn mening 'Een vliegdekschip, zelfs een kleintje, is een te grote ambitie voor Nederland' delen wij echter niet. Deze mening, steunt nog steeds te veel, zo lijkt het, op de inderdaad indrukwekkende tv-beelden van de giganten van de US-Navy.

Ook de heer De Jongh heeft hier problemen mee. 'Je koopt toch geen vliegkamp-schip als je met een transportschip kan volstaan' merkt hij in zijn reactie dan ook op. In ons artikel hebben wij echter bij herhaling benadrukt dat het ons niet om dát soort vliegdekschepen gaat maar om schepen van een geheel andere klasse en formaat. Om verwarring te voorkomen noemen we ze dan ook, alhoewel ze een (klein) vliegdek hebben, geen vliegdekschepen maar 'Multi Purpose Carriers' (MPC's).

Wanneer iemand vindt dat dat dat toch nog teveel naar US-Navy ruikt mag hij ze wat ons betreft best TMKV's (Transportschip Met Klein Vliegdek) noemen. Maar het zijn wél schepen waar vanaf, afhankelijk van de situatie, JSF/STOVL's voor een gewapende missie kunnen starten en helikopters aan reddingsacties kunnen deelnemen en/of troepen aan land kunnen zetten. Maar zo nodig kunnen zij ook geheel of gedeeltelijk volgestouwd worden met containers ten behoeve van humanitaire acties. Flexibel, al naar gelang onze regering dat noodzakelijk acht.

Voor wat betreft Van Vurens opmerking:

'Een vliegdekschip, zelfs een kleintje, is een te grote ambitie voor Nederland' mogen wij tot besluit verwijzen naar wat de heer De Wijk in zijn reactie op ons artikel over Neerlands nationale ambities heeft gezegd.

Waarom het allemaal niet zou moeten/kunnen...

De heer De Jongh maakt er ons onder meer opmerkzaam op dat de Nederlandse defensieplanners al eerder – en nog wel zonder Clausewitz – hadden vastgesteld dat vliegdekschepen niets voor onze krijgsmacht waren. Toch zouden we hem willen vragen om wat voor soort vliegdekschepen het toen ging en welk concept daar achter zat? Of is dat wat wij nu voorstellen misschien toch een heel ander verhaal. Onze hoop is dan ook gevestigd op de minister die bij de behandeling van de defensiebegroting heeft toegezegd één en ander serieus te laten bezien.

Met de door ons aangevoerde maatschappelijke argumenten die voor verwerving van MPC's pleiten, zoals verminderde (geluids)overlast, grotere veiligheid, meer ruimte voor wonen en recreëren, rekent de heer De Jongh als volgt af:

De redenering van de schrijvers volgend blijft het risico van einde oefening voor het vliegende deel van de luchtmacht (alook voor de overige delen van de krijgsmacht) bestaan tot alle militaire terreinen zijn teruggegeven aan het volk tenzij we de Nederlandse bevolking weten duidelijk te maken waartoe de belasting (geluids-overlast, ruimtebeslag, et cetera) dient.

We zouden de heer De Jongh hierop willen antwoorden: het volk is wel goed maar niet gek. Wanneer 'het volk' er weet van zou krijgen dat mogelijke alternatieve oplossingen zonder grondig onderzoek – onderzoek waarvan de resultaten controleerbaar zijn – buiten beschouwing zijn gebleven, dan behoef je niet meer te proberen 'het volk' alsnog wat duidelijk te maken.

Terecht wijst de heer De Jongh op het verschil tussen de door ons voorgestelde JSF/STOVL en de conventionele versie. De verwerving van een aantal STOVL's

zou leiden tot twee verschillende types binnen de luchtmachtorganisatie, hetgeen een aanzienlijke kostenverhoging zou betekenen. Dat is inderdaad juist. We zouden de heer De Jongh daarop echter het volgende willen antwoorden. De STOVL is qua onderdelen en opleidingen voor circa 85 procent 'compatible' met de conventionele versie en is dus niet een geheel ander vliegtuig.

Ongetwijfeld zal de verwerving van dit type echter hogere (exploitatie-)kosten met zich meebrengen. Op grond daarvan komen wij evenwel niet tot de conclusie dat het allemaal niet kan. Natuurlijk verdient ook dit grondig nader onderzoek.

Gezien de unieke eigenschappen van dit vliegtuig, waardoor het onder meer zeer geschikt is voor inzet tijdens de veelal kleinschalige conflicten in toekomstige operatiegebieden, sluiten wij echter niet uit dat zou kunnen worden overwogen om uitsluitend een daaraan aangepast aantal JSF/STOVL's te verwerven.

Over de door ons gesignaleerde schaarste aan militaire (vlieg-)bases in de te verwachten operatiegebieden merkt de heer De Jongh het volgende op:

Ten eerste blijkt in de praktijk dat de voor ons onmisbare vliegbases – maar ook andere militaire steunpunten – niet zo dun gezaaid zijn als de schrijvers beweren.

Hij onderbouwt dit met de mededeling dat er tankers zijn en vervolgt met 'Het vinden van een geschikte start- en landingsplaats voor vliegtuigen (desnoods op wat grotere afstand) wordt dus steeds eenvoudiger'.

Met het langdurige diplomatieke gebakkelei tussen de Amerikanen enerzijds en de Turken en Saudi's anderzijds over het gebruik van militaire vliegbases en de grote invloed die dit op het verloop van de oorlog heeft gehad (en hetzelfde gedoe rond de oorlog in Afghanistan, plus onze eigen ervaringen met de stationering van Apaches in Djiboeti en F-16's in Kazachstan) nog vers in het geheugen, hebben wij van deze mededeling met enige verwondering kennis genomen.

De geschatte kosten

Over de geschatte kosten – waarbij zowel de heer De Jongh als de heer Van Vuren vraagtekens zetten – merken wij op dat die onder meer zijn gebaseerd op besprekingen met de werf De Schelde. De kale romp kan worden gebouwd in een Oost-Europees land voor circa € 2 per kilo staal of voor iets meer in Nederland.

De assemblage tot een vaarklaar schip zou in elk geval in Nederland plaatsvinden. Voor de noodzakelijke aanvullende componenten zijn de 'off the shelf' prijzen van eind 2002 genomen. De kale romp kan worden gebouwd naar analogie van een bestaand ontwerp, hetgeen tientallen miljoenen ontwikkelkosten scheelt. De Schelde schat een dergelijk schip vaarklaar te kunnen afleveren voor minder dan € 200 miljoen. Wij zijn aan de voorzichtige kant gebleven door circa € 250 miljoen te schatten.

Vliegbereik

Voorts maakt de heer De Jongh zich zorgen over het wat kleinere vliegbereik van de STOVL, waardoor onder meer, zo meent hij, 'de omvliegproblematiek juist wordt versterkt'. Hij zou gelijk hebben als het verschil groot was en wanneer de STOVL's net zoals de conventionele versie vastgepind zouden zitten op conventionele vliegbases. Zij bevinden zich echter aan boord van schepen die zo nodig honderden ja duizenden mijlen kunnen opstomen in de richting van het doelgebied. Het verschil in vliegbereik speelt dan ook nauwelijks een rol. Bovendien, ook STOVL's kunnen in de lucht bijgetankt worden.

Wij zouden zo nog wel even kunnen doorgaan. Maar, in het licht van wat wij in onze inleiding hebben gezegd lijkt ons dat niet erg zinvol. In zijn ijver om ons uit te leggen waarom het allemaal *niet* moet en niet kan, trekt de heer De Jongh alle registers wijd open. Wij zijn daarbij onder de indruk geraakt van zijn kennis op velerlei gebied. Bij vrijwel iedere paragraaf van ons artikel plaatst hij een aantal vraagtekens en opmerkingen. Hij verwijst daarbij, haast triomfantelijk zo lijkt het soms, naar vele internationale documenten en afspraken zoals DPQ, PCC, et cetera, die de uitvoering van ons voorstel ongewenst

en/of onmogelijk zouden maken. Dat zou best zo kunnen zijn.

Wij willen er echter op wijzen dat deze afspraken bijna altijd het resultaat zijn van jarenlange en moeizame onderhandelingen. Vaak zijn het voor de betrokken landen onbevredigende compromissen die door de omslachtige wijze waarop zij tot stand zijn gekomen dikwijls al achterhaald zijn op het moment dat zij worden bekrachtigd. Gold dat al tijdens de relatief stabiele 'Koude-Oorlog' periode, in deze tijd van razendsnelle verandering gaat dat zeker op.

Met andere woorden, wij zijn er, anders dan de heer De Jongh, niet erg van onder de indruk dat in de DPQ en in het PCC en mogelijk in vele andere gewichtige documenten de behoefte aan 'zoiets (nieuws) als MPC-groepen' niet wordt gesteld. Dat kan ook niet en dát zal ons er dan ook niet van weerhouden om ons pleidooi voor de verwerving van twee van deze schepen met kracht voort te zetten.

Richtlijn voor de toekomst

Anders dan aan de jarenlange procedures waaraan de heer De Jongh zo hecht, gaan wij liever af op de recente roep in NAVO-zowel als EU-verband om snel meer expeditiecapaciteit te creëren. Dat lijkt ons de beste richtlijn voor de toekomst in internationaal kader.

Nu gaat het dan ook allereerst om het antwoord op de kernvraag: moeten wij in het kader van internationale operaties, met onze 'vierdelige krijgsmacht' en met alle inmiddels bekende problemen van dien, nog langer voortgaan op de huidige weg? Een weg van doorgaan niet onaanzienlijke, maar versnipperde en daardoor kostbare en nauwelijks zichtbare bijdragen. Enige honderden manschappen hier, enkele fregatten daar en een aantal vliegtuigen elders?

Wij menen van niet, en wijzen daarbij nogmaals op onze eerdere aanbeveling:

Met deze Carrier-groepen die in bondgenootschappelijk verband of in welk ander verband dan ook zelfstandig kunnen opereren, verschaft de regering zich ruimere mogelijkheden een effectieve en

voor het oog van de wereld duidelijk zichtbare Nederlandse bijdrage te leveren aan zowel internationale militaire operaties als aan humanitaire missies.

Met dank aan hen die op ons artikel hebben gereageerd zouden we willen besluiten met de slotzin van de heer Van Vuren waarmee wij het van harte eens zijn: 'Laten we toch vooral de feiten laten spreken en niet de diepgewortelde donkerblauwe, groene of lichtblauwe vooropzettingen en emoties'.

En, oh ja... was het niet Clausewitz, of iemand anders, die eens zei: '*C'est le ton qui fait la musique?*'

P.C. KOK – commandeur b.d. van de Koninklijke Marine

C. SCHWENCKE – commodore b.d. van de Koninklijke Luchtmacht

Andere tijden vragen om een andere krijgsmacht

Inleiding

De auteurs van het artikel 'Andere tijden vragen om een andere krijgsmacht', hebben een steen in het water gegooid en de rimpelingen hebben blijkens een drietal reacties (MS 5-2003) een enkele oever bereikt. In de reactie van de auteurs in deze uitgave grijpen zij, terecht, de kans om een aantal zaken te verduidelijken.

Evenals de auteurs ben ik de redactie van de MS erkentelijk voor de ruimte die wordt geboden om op mijn beurt hierop te reageren. In mijn reactie zal ik eerst ingaan op de algemene strekking van het concept. Vervolgens wordt een enkel thema nader belicht. Ik sluit af met een slotnoot.

Algemeen

In de context van het initiële artikel werd minder duidelijk verwoord dat het een schets betrof, niet meer dan een eerste verkenning. De schrijvers pretendeerden, althans zo heb ik dat geïnterpreteerd, *de oplossing* te hebben gevonden voor de krijgsmacht van de toekomst. In hun reac-

tie (MS 6-2003) waarin zij nu spreken over een schets.... [die in een daarop] *volgend, soms langdurig proces van aanpassingen en correcties*, [moet worden] *verfijnd en verder uitgewerkt*, zijn zij daarin beduidend genuanceerder.

Met het oog op mijn commentaar (MS 5-2002) blijf ik het evenwel betreuren dat zij niet een aantal andere oplossingsrichtingen nader hebben benoemd. Dat zij daarna in het bijzonder de oplossing van het 'Multi Purpose Carrier' (MPC)-concept nader uitwerken is een te onderbouwen keuze. Het presenteren van enkel één oplossingrichting, onderbouwd met enkel bruikbare argumenten, waarbij tegenargumenten niet op waarde worden geschat, wekt de verdenking van doelredentatie. Waarschijnlijk is dit ook debet geweest aan de door mij gebezigde en door de heren Kok en Schwencke misschien terecht bekritiseerde toon van mijn initiële reactie (MS 5-2003).

Meer oplossingsrichtingen

Natuurlijk zijn er andere oplossingsrichtingen die tezamen of in competitie met een MPC-concept op hun merites zou moeten worden beoordeeld. Bij die toetsing is het evident dat het kunnen ondersteunen van humanitaire hulp, inherente flexibiliteit, wereldwijde inzetbaarheid en snelheid van handelen belangrijke criteria zijn, alsook financiële haalbaarheid, politieke, maatschappelijke en economische wenselijkheid.

Hoewel ik niet pretendeer in deze reactie die analyse te willen en kunnen maken, zou het MPC-concept moeten worden beschouwd in relatie tot bijvoorbeeld een uitbreiding van de transportcapaciteit over land, op zee en door de lucht, middels aankoop, inhuur of lease.

Daarnaast dienen de operationele eenheden binnen de krijgsmacht zich nog meer dan nu het geval is, modulair in te richten zodat zij daadwerkelijk snel en flexibel kunnen worden ingezet, daar in de wereld waar de politiek dat wenst. Omdat operaties zich zelden ruim voortijdig aandienen, bieden de modulaire benadering en de keuzemogelijkheid in strategische transportmodaliteiten de beste garantie om snel inzetgerede eenheden of humani-

taire hulp in een operatiegebied in te kunnen zetten.

Nieuwe 'bottleneck'

Met de keuze voor het MPC-concept wordt gekozen voor één transportvorm waarmee feitelijk kwaliteit (zeetransport) en kwantiteit (twee schepen, mogelijk in de toekomst uit te breiden) door de heren Kok en Schwencke scherp worden vastgelegd. Een vaak gewenste dynamische (snelheid, flexibiliteit en bereik) inzet zal hierdoor eerder worden gefrustreerd dan worden ondersteund.

Wanneer de ondersteuning van humanitaire operaties, vredesoperaties en gevechtsoperaties door de Nederlandse krijgsmacht enkel gebruik kan maken van de MPC dan zal dit onherroepelijk leiden tot afstemmingsproblemen. Een nieuwe 'bottleneck' lijkt zich daarmee reeds in de schets aan te dienen.

Van MPC tot TMKV

Dit wordt nog eens ondersteund door de nadere duiding op wat de MPC nu precies behelst. Dat de heren Kok en Schwencke met hun MPC in hun artikel niet doelden op een vliegdekschip zoals bijvoorbeeld een USS Nimitz was al duidelijk. Hoe het zich nu precies verhoudt met de vliegdekschepen zoals onze Europese bondgenoten die hebben, blijft ongewis.

De nieuwe naam Transportschip Met Klein Vliegdek (TMKV) doet het ergste vermoeden. Zoals eerder gesteld, kan ook hier uit worden afgeleid dat de transportcomponent bovengeschiedt wordt gemaakt aan mogelijke operationele behoeften. Een naar mijn beleving vreemde wijze om operationele behoeften in te kaderen. Deze zelf opgelegde beperking doet naar mijn beleving ook geen recht aan de roep om meer operationele expeditionaire capaciteit binnen de NAVO en de EU.

Financiële onderbouwing

Het is meer dan begrijpelijk dat de auteurs in hun eerste artikel niet een volledige financiële onderbouwing hebben kunnen geven. De nadere verklaring die wordt geboden is evenwel maar beperkt bevredigend. De oplossing om de romp te laten bouwen in een Oost-Europees land zal inderdaad financieel interessant zijn en

om de Nederlandse industrie te betrekken bij de assemblage is slim te noemen.

Het is evenwel de vraag of op basis van deze voorwaarden in Nederland een 'business-case' is te sluiten. Daarenboven lijkt circa € 60 miljoen voor een romp (30.000 ton * € 2 per kilo) aan de krappe kant als ook het budget dat vervolgens resteert voor de inrichting. Ter illustratie, de HMS Invincible kostte £184 miljoen bij oplevering in 1980, HMS Illustrious £ 214 miljoen in 1982, en de HMS Ark Royal £ 333 in 1985¹.

Deze kosten varieerden dus van € 275 tot € 466 naar het prijspeil van dat moment.² In een recente publicatie³ wordt gewag gemaakt van een Spaans maritiem project met vergelijkbare tonnage voor € 350 miljoen. Het lijkt derhalve weinig realistisch te veronderstellen dat een schip met ongeveer gelijke afmetingen in 2010 goedkoper gebouwd kan worden. Op basis hiervan kwalificeer ik de door hen gegeven financiële onderbouwing nog steeds als weinig realistisch.

Humanitaire operaties

De heren Kok en Schwencke gaan in hun reactie in op mijn analyse dat het wegnemen van vliegtuigen van een MPC, ten behoeve van rampenbestrijdingsoperatie niet doelmatig is. Daarbij constateren zij terecht dat wij van mening verschillen.

Een 'lesson learned' die iedere keer weer wordt aangehaald is 'train as you fight, fight as you train'. Wanneer je geloofwaardige STOVL JSF slagkracht beschikbaar wilt hebben, zul je dat niet afhankelijk moeten maken van het al dan niet moeten verscheppen rampenbestrijdingsmateriaal naar een rampgebied.

Rampenbestrijdingsmateriaal is, zoals het woord al aangeeft, fysieke materie. Dit geldt evenzeer een STOVL JSF. Er is echter een groot verschil. Het kunnen generen van 'airpower' met dergelijke

vliegtuigen vraagt bijzondere kwaliteiten. Naast de fysieke beschikbaarheid van vliegtuigen is training en onderhoud, juist op het Transportschip Met Klein Vliegdek, hoogst noodzakelijk.

Dat de heren Kok en Schwencke dit met een frase uit de Defensienota 2000 onderbouwen met [dat] *het verlenen van militaire bijstand juist ook één van de wezenlijke taken van de krijgsmacht* [moet worden] *beschouw[d]en*, sluit niet uit dat KLu airpower in al haar dimensies serieus moet worden genomen en evenzó voorziet in een taak van onze krijgsmacht. Recente operaties bevestigen dat.

Wanneer een STOVL JSF eenheid niet de ruimte wordt gegeven om aan deze complexe vaardigheid goed invulling te geven, kan nauwelijks anders worden geconcludeerd dan dat deze capaciteit niet serieus in dit MPC-concept wordt meegenomen. In dat geval zou het Kleine Vliegdek achterwege kunnen worden gelaten, en resteert een gewoon transportschip. Hiermee ben ik terug bij een eerdere conclusie uit mijn eerste reactie (MS 05-2003). Het transporteren van humanitaire hulpmiddelen op een MPC is en zal nooit doelmatig kunnen zijn in vergelijking met andere transportmogelijkheden. Dat dit nota bene ook nog ten koste gaat van de operationele slagkracht bevestigt dat dit concept in deze vorm naar mijn idee niet doelmatig is en dus niet ondersteund kan worden.

Slotnoot

Natuurlijk was het mogelijk, evenals in mijn eerste artikel, alle zaken puntsgewijs van commentaar te voorzien. Dat lijkt me evenwel in deze fase en gelet op dat wat reeds is geventileerd, weinig zinvol.

Het denken buiten bestaande kaders, zoals Kok en Schwencke doen, leidt tot nieuwe inzichten en soms tot echte vernieuwing. De vermeende doelredentatie geeft echter geen sterke basis voor deze aanzet tot vernieuwing in deze richting. Het MPC-concept, zoals door de heren Kok en Schwencke gepresenteerd, blijft naar mijn mening een schets van een duur transportschip met beperkte capaciteit en derhalve vooralsnog geen oplossing voor een veranderende Nederlandse krijgsmacht.

luitenant-kolonel J.P.A. DE JONGH

BOEKEN bespreking

Warrior Politics

F. Robert, D. Kaplan *Warrior Politics: Why Leadership demands a Pagan Ethos*, New York, Random House, XXII +198 pagina's, 2002
ISBN 03 7550 563 6
\$ 22,95

Bij de bestudering van het werk van auteurs uit een andere dan de eigen periode of cultuur, moet de vraag worden beantwoord in hoeverre dat werk als 'eigen' dan wel als 'vreemd' wordt beschouwd. De opvatting die de meeste opgang heeft gemaakt, is dat teksten uit het verleden geen antwoorden bevatten op onze vragen. Het verdient de voorkeur politieke denkers te bestuderen in hun sociale en wijsgerige context, met de bedoeling te achterhalen wat de auteur met zijn tekst in deze context wilde bewerkstelligen.

Uitgangspunten

Deze aanpak – alles moet altijd worden beschouwd in zijn context – heeft een keerzijde: wat in het verleden is gezegd, gedacht, gedaan en geschreven, heeft niets uit te staan met onze problemen. De stelling van Robert D. Kaplans in *Warrior Politics: Why Leadership demands a Pagan Ethos* is dat alles wat nu gebeurt, een pendant heeft in de antieke geschiedenis. Zijn werk vormt daarmee een verfrissend tegengeluid voor de visie dat iedere periode uniek is en we niets kunnen leren van de geschiedenis. Kaplan, als correspondent verbonden aan *The Atlantic Monthly*, sluit aan bij de benadering van onder anderen Leo Strauss en Allan Bloom, die in hun werk het uitgangspunt huldigden dat de grote denkers uit de traditie mogelijk zijn geslaagd in hun zoektocht naar de waarheid. Het is vanuit deze optiek wat voorbarig om op voorhand uit te sluiten dat antwoorden uit het verleden op onze vragen voor ons van belang kunnen zijn – mits de vragen én de

¹ Richard Beedall; 28 oktober 2002; <http://richardb.coolfreepage.com/ships.htm>

² Omrekenkoers van £ naar € factor 1,4. 20 jaar inflatie is geen onderdeel geweest van deze berekening.

³ Jane's Defence Weekly, June 2003; blz 29.